

Ymchwiliadau gwyddoniaeth cynradd

<https://rsc.li/3rWJlQH>

Diffoddydd tân

Diffoddydd tân

Byddwn yn gwneud y canlynol:

Archwilio sut y gellir defnyddio nwy carbon deuocsid i ddiffodd fflamau.

Amcanion dysgu

Dealltwriaeth

- Gallaf esbonio'r gwahaniaeth rhwng newid y gellir ei ddadwneud a newid na ellir ei ddadwneud.
- Rwy'n gwybod bod adweithiau cemegol yn cynhyrchu deunyddiau newydd.
- Rwy'n deall pan fyddwch yn cymysgu finegr a soda pobi mai un o'r pethau rydych chi'n ei wneud ydy nwy, carbon deuocsid.
- Rwy'n gwybod bod rhai nwyon yn drymach nag eraill.

Sgiliau ymholi

- Rwy'n deall beth yw 'newidynnau'.

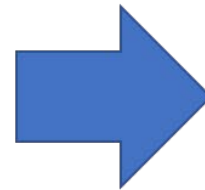
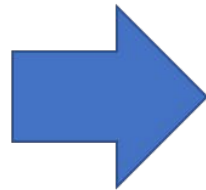
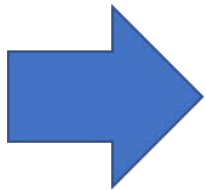
Geirfa ddefnyddiol

- **Newid y gellir ei ddadwneud:** newid lle nad oes unrhyw ddeunyddiau newydd yn cael eu creu a lle bydd modd adfer y deunydd gwreiddiol.
Wyt ti'n gallu meddwl am ychydig o enghreifftiau o'r rhain?
- **Newid na ellir ei ddadwneud:** newid cemegol lle mae deunyddiau newydd yn cael eu ffurfio.
Wyt ti'n gallu meddwl am unrhyw enghreifftiau?
- **Nwy:** cyflwr mater lle mae gronynnau yn llawn ynni a gofodau mawr rhyngddynt. Mae nwy'n cymryd siâp y cynhwysydd y mae ynddo a bydd yn llifo.
- **Newidyn:** rhywbeth sy'n cael ei arsylwi neu ei fesur mewn arbrawf gwyddonol.
Wyt ti'n gallu meddwl am ychydig o enghreifftiau o'r rhain?

Dull

1. Llenwa'r fowlen gyda chanhwyllau bach a'u tanio (neu gofynna i'r athro eu tanio).
2. Rho soda pobi a finegr mewn jwg. Bydd yn adweithio, ac yn creu swigod o garbon deuocsid.
3. Bydd y carbon deuocsid yn aros yn y jwg, uwchben y gymysgedd. Arllwysa'r nwy carbon deuocsid yn ofalus dros y canhwyllau i ddiffodd y fflamau. Gwna'n siŵr dy fod yn gwneud hyn yn araf, neu bydd y gymysgedd yn llifo allan hefyd.

Beth wnaethoch chi ei ddarganfod?

- Sut rydyn ni'n gwybod nad yw'n bosibl dadwneud yr adwaith hwn?
- Sut oeddet ti'n gwybod bod nwy wedi cael ei greu?
- Pe byddet ti'n ail-gynnal yr arbrawf, pa newidynnau allet ti eu newid ac ymchwilio iddynt? Er enghraifft, a allai faint o finegr a ddefnyddir effeithio ar faint o nwy a gynhyrchir?

- Sut mae diffoddyddion tân go iawn yn gweithio? Oes diffoddydd tân carbon deuocsid yn dy ystafell ddosbarth?
- Wyt ti'n gallu meddwl am unrhyw adweithiau cemegol eraill sy'n cynhyrchu carbon deuocsid?

Gwerthusiad

Sut wyt ti'n teimlo am ein **hamcanion dysgu** heddiw?

- Gallaf esbonio'r gwahaniaeth rhwng newid y gellir ei ddadwneud a newid na ellir ei ddadwneud.
- Rwy'n gwybod bod adweithiau cemegol yn cynhyrchu deunyddiau newydd.
- Rwy'n deall pan fyddwch yn cymysgu finegr a soda pobi mai un o'r pethau rydych chi'n ei wneud ydy nwy, carbon deuocsid.
- Rwy'n gwybod bod rhai nwyon yn drymach nag eraill.

Wyt ti'n gallu esbonio'r gwahaniaeth rhwng newid na ellir ei ddadwneud a newid y gellir ei ddadwneud, a rhoi enghreifftiau?

Os wyt ti'n teimlo'n hyderus dy fod yn gallu, dangosa 5 bys i'r athro, neu dangosa 1 os wyt ti'n teimlo bod angen i ti gael sgwrs arall i egluro'r wers.

Cydnabyddiaeth

Sleidiau 2 a 5: delweddau © Y Gymdeithas Gemeg Frenhinol

Sleid 6: delwedd © Daniel Heighton / Shutterstock

Sleid 7: delwedd © Sichonl/Shutterstock